

Den 3. maj 2017

Beretning ved møde i Det Udenrigspolitiske Selskab, v/ Per Poulsen-Hansen

Jeg vil i mit indlæg lægge vægt på de diplomatiske kontakter, som vi havde på turen. Det gælder besøget i Hvideruslands udenrigsministerium, møderne med den litauiske og den svenske ambassade i Minsk og besøget i det litauiske udenrigsministerium i Vilnius. Jeg synes, at besøgene reflekterede alle de dilemmaer, som karakteriserer Hvideruslands placering og holdninger.

Besøget i udenrigsministeriet i Minsk mindede mig om min tid som diplomat i Sovjetunionen i slut 70'erne. En stramt koreograferet Forestilling med forberedte indlæg og ligeledes forberedte svar på de forventede spørgsmål. Ingen frihåndstegning eller refleksioner fra de deltagende diplomaters side. På overfladen en sammenhængende fremstilling af en selvstændig hviderussisk udenrigspolitik med en vis nedtoning af betydningen af det altafgørende forhold til Rusland.

Samtidig var der en klar erkendelse af betydningen af forholdet til EU, som med sin sanktionspolitik har reageret på udviklingen i Hviderusland. Man kan have sine tvivl om, hvorvidt udenrigsministeriet har en egentlig selvstændig rolle. Alt bar præg af en centraliseret ledelse, hvor de diplomatiske aktører er henvist til rent bureaukratiske opgaver, men eksempelvis næppe involveret i for eksempel det topmøde mellem Lukashenka og Putin, som fandt sted i Skt. Petersborg samtidig. Vi hørte flere steder, at systemerne i Minsk ikke er inddraget i forberedelserne af disse topmøder. I det forberedte svar på mit spørgsmål om den forestående store militærøvelse mellem Hviderusland og Rusland fremhævedes øvelsen som rutinemæssig, og man ville notificere og invitere observatører, selvom man var under tærsklerne i Wien-dokumentet. Det er nok kogt at holde øje med denne øvelse, nu hvor NATO har deployeret enheder til Polen og til de baltiske lande.

Også de to ambassadebesøg i Minsk var interessante. Den meget behændige og kompetente svenske ambassadør kunne sit stof og gav gode eksempler på den hviderussiske balancegang mellem forholdet til Rusland og forholdet til EU, hvor man alt efter situationen kunne iagttage, hvordan man skiftede vægten fra det ene ben til det andet. Ambassadøren gav også en sober beskrivelse af forløbet af de nylige demonstrationer i Hviderusland. Lukashenka har i øvrigt efterfølgende bemærket, at man i modsætning til politiindsatserne i vestlige lande hverken brugte vandkanoner eller tåregas.

Den litauiske ambassade i Minsk er meget stor efter litauiske forhold og viser den prioritet, man fra litauisk side nødvendigvis må give til denne mærkelige nabo. Der efterlodes ingen tvivl om, at Litauen er urolig over konfliktpotentialet og den russiske hånd i spillet. Dette afspejledes også under besøget i Litauens udenrigsministerium i Vilnius, hvor man gav absolut første prioritet til bekymringen over bygningen af et hviderussisk atomkraftværk i Ostrovets kun 20 km fra grænsen til Litauen og kun 40 km fra Vilnius. Fremstillingen bar præg af, at de litauiske bestræbelser på at få sagen højt på EU's dagsorden og den internationale dagsorden i det hele taget ikke rigtig bærer frugt. Vi gav gode råd om at få gjort sagen til en Chefsache i EU og udfolde mere public diplomacy.

Vi hørte også om de store transportmæssige sammenhænge mellem Hviderusland og Litauen. Det havde vi fået et billede af, da vi passerede grænsen med den meget store mængde lastbiler i de lange køer.

Det diplomatiske billede kan måske resumeres således: Hviderusland balancerer mellem Rusland og Vesten. Rusland har åbenlyse interesser i at holde landet i kort snor. Det er strategisk terræn. Man ønsker ikke en ny farverevolution i dette nærområde. Man står på iltslangerne i form af energitilførsel og samhandel over for en nødlidende hviderussisk økonomi. Man er formentlig ret træt af Lukashenkas luner, men han holder, også med russisk hjælp i sikkerhedsapparatet, landet stabilt på sin egen halvabsurde måde. Militært er der ingen tvivl om samspillet. Vesten, EU, er med rette bekymret over retsstat, demokrati og menneskerettigheder. Men det er begrænset, hvad man kan og nok vil gøre ved det, som det ser ud nu. Mon ikke det må forudses, at denne situation vil vare ved? Det er svært at se, hvilken dynamik der på kort sigt skulle ændre situationen radikalt. Men vi er før blevet overrasket.

I en boghandel over for hotellet i Minsk købte jeg en bog med russiske vittigheder, herunder også nogle af de absurde vittigheder, som russerne excellerer i. En af dem har måske ikke direkte sammenhæng med situation i og omkring Hviderusland, bortset fra det absurde, som jo præger landet. Den lyder:

En Ravn sad oppe i et træ. Da den kigger ned, ser den en ko, som er ved at klatre op i træet. Hvorfor klatrer du dog op i træet, ko, spørger raven. Jeg skal op og spise et æble, svarer koen. Men det her er jo et birketræ, siger raven. Der ved jeg godt, svarer koen, men jeg selv et æble med.

Per Poulsen-Hansen